

Лов'янова І. В.

ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Допрофільна підготовка – система педагогічної, психолого-педагогічної, інформаційної та організаційної діяльності, яка допомагає визначенню учнів старших класів основної школи у вибранні ними профільних напрямів майбутнього навчання та широкої сфери наступної професійної діяльності [2, с.31].

Допрофільна підготовка згідно з галузевою програмою впровадження профільного навчання є складником системи профільного навчання у старшій школі і передбачає досягнення групи цілей: створення рівного доступу до якісної освіти різним категоріям школярів відповідно до їхніх нахилів та потреб; забезпечення наступності між загальною і професійною освітою; створення умов для диференціації змісту навчання старшокласників, можливості побудови учнями індивідуальних освітніх програм; забезпечення поглибленого вивчення окремих предметів навчальної програми повної середньої освіти [3, с.6].

Згідно з Концепцією профільного навчання у старшій школі, допрофільна підготовка здійснюється у 8-9 класах. На етапі допрофільної підготовки важливо створити умови для випробування учня в навчальній діяльності різних видів, яка здійснюватиметься на діагностичній основі й матиме за мету не лише проектування версій вибору профілю, а й формування інтересів, потреб, само вмотивованого самостійного навчання. Допрофільна підготовка здійснюється через поглиблене вивчення окремих предметів на диференційованій основі, факультативи, предметні гуртки, наукові товариства учнів, Малу академію наук, предметні олімпіади.

Досвід роботи в допрофільних класах математичного профілю свідчить про організацію роботи на змістовому і технологічному рівнях, які відповідно передбачають: поглиблене вивчення матеріалу логічного характеру, пов'язаного з теоріями, законами, правилами, теоремами; розв'язування задач підвищеної математичної складності, розгляд позапрограмних типів задач, пошук альтернативних варіантів їх розв'язання; скорочення часу на вивчення матеріалу описового характеру, який учні опрацьовують поза уроком; використання особистісно зорієнтованої технології, елементів модульно-рейтингової системи, інформаційних технологій, дистанційних форм навчання. Що стосується способів опрацювання нової інформації та форм організації роботи, то тут мають переважати короткі лекції, практичні заняття, семінари, досліди, пошукова робота, проблемно-логічний підхід до вивчення нового матеріалу, виконання творчих проектів. Контрольно-корекційна діяльність передбачає програмований контроль, тестові завдання, збільшення кількості завдань за вибором, уроки-консультації, самомоніторинг і самоконтроль.

Допрофільна підготовка потребує такої організації навчально-виховного процесу в основній школі, яка була б спрямована на вивчення психологічних особливостей особистості учня та супроводжувала його розвиток від 5-го до 9-го класів. Водночас науково обґрунтований педагогічний супровід розвитку особистості на засадах індивідуалізації допрофільної підготовки потребує подальшого розроблення й адаптації до умов основної школи, адже недостатньо відповідає віковим психофізіологічним особливостям учнів. Особливо це стосується основної школи, яка охоплює широкий діапазон вікового розвитку дитини від раннього підліткового (5-й клас) до раннього юнацького (9-й клас). Слабка диференціація змісту навчання у сучасній основній школі не забезпечує належного врахування індивідуальних психологічних особливостей учнів, що гальмує різнобічний розвиток школярів та негативно впливає на мотивацію навчання. Все вище зазначене підкреслює, що на етапі до профільної

підготовки важлива своєчасна оцінка комплексу індивідуальних особливостей підлітка з погляду його готовності до успішного навчання за певним профілем; запобігання дезадаптації в умовах виникнення навчальних труднощів і стресів, пов'язаних із спілкуванням у новому колективі [1]. Найбільш ефективно профільна готовність вивчається за такими параметрами: психофізіологічна готовність, інтелектуальна готовність, рефлексивна готовність, характерологічні особливості, мотиваційна готовність, комунікативна готовність. Підвалинами психологічного забезпечення допрофільної підготовки та профільного навчання є раннє виявлення й розвиток здібностей, нахилів та потреб учня, формування стійкої мотивації до навчання, сприяння усвідомленому вибору школярами сфери майбутньої професійної діяльності.

Також, на нашу думку, на ефективність допрофільної математичної підготовки учнів основної школи впливатимуть такі чинники: дослідження наявності і аналіз змісту курсів за вибором; дослідження стану поглибленого вивчення математики; оцінка якості математичної освіти випускників основної школи; урахування психологічних параметрів профільної готовності учнів 8-9 класів; вивчення індивідуальних особливостей математичного мислення школярів. Роль допрофільної підготовки у організації профільного навчання старшокласників значно підвищиться, якщо процес навчання математичних дисциплін у 8-9 класах середньої загальноосвітньої школи будуватиметься із урахуванням виділених вище чинників.

Література

1. Бібік Н. Проблема профільного навчання в педагогічній теорії і практиці / Надія Бібік // Математика в школі. – 2006. - №1. – С. 2-6.
2. Будяк Л.В. Актуальні проблеми до профільної підготовки / Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Профільне навчання: проблеми, перспективи, шляхи реалізації», м. Черкаси, 6-8 квітня 2011 р. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – С. 30-34
3. Як створити профільну школу / Упоряд. М.К. Голубченко. – К.: Шк. світ, 2010. – 128 с.